

Pressiteade

Luxembourg, 13. juuni 2022

Schengeni piirikontrolli üle ei tehtud pandeemia ajal nõuetekohast järelevalvet

Kuna Euroopa Komisjoni käsutuses on piiratud vahendid, ei ole ta piisavalt uurinud kitsendusi isikute vaba liikumise õigusele seoses COVID-19 pandeemiaga. Sellisele üldjäreltulele jõuti Euroopa Kontrollikoja täna avaldatud eriaruandes. Järelevalve liikmesriikide poolt alates 2020. aasta märtsist taaskehtestatud sisepiirikontrolli üle ei taganud täielikult Schengeni eeskirjade täitmist, mis hõlbustavad vaba liikumist ELis. Lisaks juhvivad audiitorid tähelepanu liikmesriikide reisipiirangute koordineerimise puudumisele ning vastuoludele ELi suuniste ja soovitustega.

Igal ELi kodanikul on õigus ELi territooriumil vabalt liikuda. Seda lihtsustab sisepiirikontrolli kaotamine Schengeni alal, kuhu kuulub 22 ELi liikmesriiki ja 4 ELi mittekuuluvat riiki, moodustades Euroopas piirideta reisipiirkonna. Seda õigust võib siiski piirata avaliku korra, julgeoleku või tervishoiuga seotud põhjustel. Alates 2015. aastast on mitu ELi riiki taaskehtestanud piirikontrolli sisepiiridel, et reageerida rändekriisile või (peamiselt terrorismist tulenevatele) julgeolekuohtudele. COVID-19 pandeemia ajal võtsid paljud liikmesriigid meetmeid liikumisvabaduse piiramiseks ELis, püüdes vähendada viiruse levikut. Schengeni alal sisepiirikontrolli taaskehtestamisel peavad liikmesriigid teavitama Euroopa Komisjoni, kes vastutab jätkuvalt selle hindamise eest, kas kavandatud piirangud on kooskõlas ELi õigusaktidega ning ei riku isikute vaba liikumise õigust.

„Arvestades, et inimeste vaba liikumine on üks neljast ELi põhivabadusest ja see on olnud Euroopa projekti keskmeks alates selle loomisest, oleks komisjon pidanud hoolikalt kontrollima, kas kõik COVIDi ajal kehtestatud piirangud olid asjakohased ja põhjendatud,“ ütles auditi eest vastutav kontrollikoja liige Baudilio Tomé Muguruza. „Loodame, et meie auditileiud annavad oma panuse Schengeni süsteemi läbivaatamise üle peetavasse arutellu.“

Audiitorid vaatasid läbi kõik 150 liikmesriikide sisepiirikontrolli käsitlevat teadet, mis esitati Euroopa Komisjonile 2020. aasta märtsist kuni 2021. aasta juunini ja millest 135 olid seotud üksnes COVID-19ga. Teadete läbivaatamine näitab selgelt, et need ei sisaldanud piisavalt tõendeid selle kohta, et piirikontroll oli tõepoolest viimane abinõu või et see oli proportsionaalne ja ajaliselt piiratud. Lisaks ei ole komisjon algatanud rikkumismenetlusi pikaajaliste piirikontrollide suhtes, mis kehtestati enne pandeemiat.

Komisjonile ei laekunud kõik aruanded, mis tuli talle saata nelja nädala jooksul pärast sisepiirikontrolli kaotamist. Nagu ka enne COVID-19 pandeemiat rändekriisi ja julgeolekuohtude

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja eriaruande põhisõnumid. Eriaruanne on tervikuna kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

tõttu kehtestatud kontrollimeetmete puhul, ei küsinud komisjon lisateavet ega esitanud selle kohta arvamust. ELi audiitorite hinnang on seega ühene: Euroopa Komisjon ei teinud nõuetekohast järelevalvet selle üle, kas piirikontrolli taaskehtestamine sisepiiridel oli kooskõlas Schengeni õigusaktidega.

Komisjonil oli COVID-19 reisi piirangute üle järelevalve tegemisel raskusi ka kehtiva õigusraamistiku kitsenduste tõttu. Kuigi reisi piirangute rakendamine on liikmesriikide ainupädevuses, on Euroopa Komisjoni ülesanne hõlbustada kooskõlastatud lähenemisviisi, et minimeerida mõju piiriülesele reisimisele ELis. Sel eesmärgil anti välja suunised, mida tehti üldiselt õigeaegselt. Audiitorid leidsid aga, et kõnealused sisepiirikontrolli alased suunised ei olnud piisavalt praktilised ega rakendatavad.

Komisjon käivitas ka algatusi liikumisvabadust mõjutavate meetmete koordineerimiseks. Üks selline algatus on platvorm „Re-open EU“, mis võeti kasutusele 1. juunil 2020, et toetada reisimise ja turismi ohutut taasavamist kogu Euroopas. Pärast rohkem kui aasta möödumist ei olnud üheksa liikmesriiki (Bulgaaria, Taani, Saksamaa, Eesti, Prantsusmaa, Rumeenia, Sloveenia, Soome ja Rootsi) aga ikka veel ajakohastatud teavet esitanud. Samuti tegi komisjon jõupingutusi kriisijuhtimise struktuuri puudumise kompenseerimiseks, luues sel eesmärgil COVID-19 teaberühma, kuid see ei toonud kaasa järjepidevat lähenemisviisi. ELi audiitorite sõnul olid COVID-19 pandeemia ajal kehtestatud reisi piirangud suures osas omavahel kooskõlastamata ja komisjon ei suutnud takistada liikmesriigiti varieeruvate üksikmeetmete killustatust.

Selgitav taustteave

Euroopa Liidu lepingus on sätestatud, et „liit moodustab oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud [---]“. ELi kodanikud väärtustavad liikumisvabadust kui ELi integratsiooni eriti olulist saavutust. Vabadus reisida, õppida ja töötada kõikjal ELis on kodanike poolt kõige kõrgemini hinnatud Euroopa Liidu saavutus, mis on küsitlustes esikohal kõigis ELi liikmesriikides, edestades eurot ja rahu. Isikute vaba liikumine ELis erineb sisepiirikontrolli kaotamisest Schengeni alal. Kodanikud saavad Schengeni alal vabalt liikuda, ilma et nende suhtes kohaldataks sisepiirikontrolli. ELi kodanikel on õigus vabalt liikuda kogu ELis, sealhulgas nendesse ELi liikmesriikidesse ja liikmesriikidest, kus ei ole (veel) piirikontrolli sisepiiridel kaotatud.

Eriaruanne 13/2022 „Vaba liikumine ELis COVID-19 pandeemia ajal: sisepiiridel tehtava kontrolli piiratud järelevalve ja liikmesriikide kooskõlastamata meetmed“ on kättesaadav kontrollikoja veebisaidil (eca.europa.eu).

Käesoleval aastal on kontrollikojal plaanis avaldada eriaruanne ka ELi algatuste kohta, mille eesmärk on hõlbustada ohutut reisimist COVID-19 ajal.

Kontrollikoda tutvustab oma eriaruandeid Euroopa Parlamendile ja Euroopa Liidu Nõukogule ning teistele huvitatud pooltele, nagu liikmesriikide parlamendid, ettevõtlusringkondade sidusrühmad ja kodanikuühiskonna esindajad. Valdav osa kontrollikoja aruannetes esitatud soovitustest viiakse ka ellu.

Pressikontakt

Kontrollikoja pressibüroo: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – mobiil: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – mobiil: (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 553 547